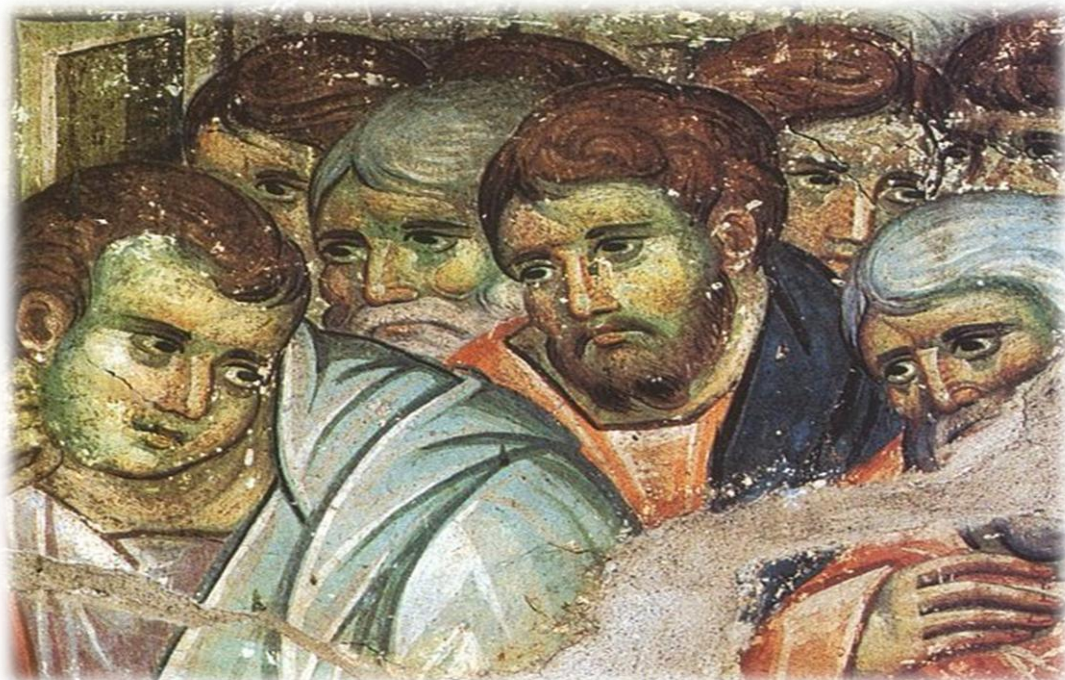

Η ευλογημένη ντροπή.

Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού.

Η έννοια του «προσώπου» είναι θεμελιώδης για την Ορθόδοξη ανθρωπολογία. Δυστυχώς, οι καιροί της βιασύνης, της ευκολίας και των συνθημάτων δεν επιτρέπουν, όχι μόνον στον απλό Ορθόδοξο Έλληνα Χριστιανό, αλλά ούτε και στους κάπως περισσότερο ενημερωμένους περί τα θεολογικά, να διεισδύσουν στο βάθος της έννοιας αυτής και να διαπιστώσουν τη σημασία της, τόσο για την σχέση Θεού – ανθρώπου, όσο και για τη σχέση των ανθρώπων μεταξύ μας.

Παρ' όλ' αυτά, στην συνείδηση των περισσότερων, θρησκευμένων και μη, το «πρόσωπο» περικλείει έναν βαθμό οικειότητας και φέρνει στον νου την φυσιογνωμία, αποδίδοντας στην ανθρώπινη ύπαρξη, στην οποία αναφερόμαστε, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, πρώτα τα φυσικά και πολύ συχνά και εκείνα του χαρακτήρα.

Ιδιαίτερα, οπότε αναφερόμαστε σε γνωστό πρόσωπο, πρώτη εικόνα έρχεται εκείνη του βλέμματος, του τρόπου που ένας άνθρωπος κοιτά, η έκφρασή του την ώρα που συζητά, που συγκινείται ή οργίζεται.

Η φράση «πρόσωπο προς πρόσωπο» εμπεριέχει την κάθαρση μιας σχέσης από τις παρεμβολές, τις φήμες, ντις αρνητικές σκέψεις, της παραπληροφόρηση, το κουτσομπολιό και καλεί σε μια άμεση επικοινωνία, στην οποία όλα θα ξεκαθαρίσουν και θα μετρηθούν με τις αληθινές τους διαστάσεις.

Πριν συναντηθούν δύο πρόσωπα και κοιτάξουν ο ένας τον άλλο στα μάτια, το πεδίο είναι ανοιχτό στην συκοφαντία, στην παρεξήγηση, την παραποίηση, την καταδίκη και την κατάκριση. Όταν όμως τα πρόσωπα φέρουν σε συνάντηση τα βλέμματα τους, οι καρδιές γαληνεύουν ή, στην χειρότερη περίπτωση, δίνεται μια ακόμη ευκαιρία στη συμφιλίωση που θα θεμελιώσει ή θα επαναθεμελίωση μια σχέση που η απόσταση και ο χωρισμός πλήγωσαν ή και διέλυσαν. Σε κάθε περίπτωση, αν και η τελευταία αυτή ευκαιρία πάει χαμένη, τότε μπορεί κανείς να μιλά για οριστική ρήξη.

Το ενδεχόμενο της πρόσωπο προς πρόσωπο συνάντησης είχε από πάντοτε και μια άλλη ευεργετική συνέπεια: Κρατούσε ζωντανή την ντροπή. Μπροστά στο ενδεχόμενο της συνάντησης, ο καθένας σκεπτόταν δυο και τρεις φορές τι θα ξεστομίσει για τον άλλον, τι χαρακτηρισμούς θα διαδώσει στη παρέα, τι υπονοούμενα θα σκορπίσει στην ευρύτερη κοινωνία. Πριν η γλώσσα αρθρώσει λόγο κατάκρισης, ο νους πέρναγε από δυο και τρία κόσκινα τις λέξεις και τις φράσεις, μήπως και την ώρα της συνάντησης, οι ανυπόστατες φήμες ή και το συνειδητό ψέμα θα έκανε τον επιπόλαιο ή τον διαβολέα να «μην ξέρει που να κρυφτεί», όχι μόνον ενώπιον του «στόχου» του αλλά και ενώπιον της ευρύτερης κοινωνίας.

Η επονομαζόμενη σήμερα «κοινωνική», αλλά κατ' ουσίαν ακοινωνήτη, απρόσωπη και –ακόμη χειρότερα – μασκαρεμένη δικτύωση (αφού πολλοί επιλέγουν, όχι απλώς την ανωνυμία αλλά την δημιουργία ψεύτικου «προφίλ»), όχι μόνον μετέβαλε τις ανθρώπινες σχέσεις σε διαδικτυακή φαντασίωση, αλλά και κατεδάφισε το ανάχωμα της ντροπής, ως έναν παράγοντα στοιχειώδους ευγένειας, αλλά και προστασίας από την αυθαιρεσία τού οποιουδήποτε να εκφραστεί για τον οποιονδήποτε όπως θέλει, όποτε θέλει και σε οποιονδήποτε διαδικτυακό τόπο θέλει. Η δυνατότητα αυτή πανηγυρίστηκε μάλιστα ως κατάκτηση ελευθερίας έκφρασης και απελευθέρωσης από περιορισμούς και λογοκρισία. Είναι αυτή η ελευθερία που κάποτε ήθελε αρετή και τόλμη, αλλά, διαζευγμένη πλέον, όχι μόνον από την αρετή, αλλά και από μία ελάχιστη καλλιέργεια –την οποία πολλοί Έλληνες συγχέουν με ντομάτες και άλλα ζαρζαβατικά- διατήρησε την τόλμη ως θράσος εκ του ασφαλούς, ίδιο με το θράσος του κουκουλοφόρου, που η γενναιότητα του σταματά όταν αφαιρεθεί η κουκούλα.

Όλη πλέον η διαδικτυακή επικοινωνία διεξάγεται μεταξύ κουκουλοφόρων, οι οποίοι, όντας ήσυχτοι από τις συνέπειες μιας πρόσωπο προς πρόσωπο συνάντησης, πληκτρολογούν ανορθόγραφα, ασύντακτα, κακόγουστα και κυρίως ανεξέλεγκτα από κάθε εσωτερική αξιολόγηση και συστολή οτιδήποτε φέρει στην επιφάνεια η εσωτερική κενότητα και συχνότατα ο ωμός, αδίστακτος και ψυχοπαθολογικός φθόνος.

Πράγματι, το διαδίκτυο θρέφει και θρέφεται από τον φθόνο. Τα σχόλια, τις περισσότερες φορές δεν αποσκοπούν ούτε στην κριτική, ούτε στην συμπλήρωση επιχειρημάτων και στοιχείων. Πίσω από τις χυδαίες λέξεις, που είναι φορές που, όταν τις διαβάζεις, νομίζεις, από τις σιωπηλές, αλλά και εκκωφαντικές κραυγές πως περιβρέχεσαι από «λάλον ύδωρ», κρύβεται μια και μόνη φράση:

«Και ποιος είναι αυτός δηλαδή;»

Ο καλός, μέτριος ή κακός πολιτικός, αλλά σε κάθε περίπτωση επώνυμος, θα σχολιαστεί από τον πολίτη, ο οποίος δεν γνωρίζει αίφνης ούτε τους όρους «κοινωνική συνείδηση» ή «συνταγματική αναθεώρηση», ούτε καν τον όρο «ανακύκλωση». Ο καλός, μέτριος ή κακός αθλητής θα κριθεί αμείλικτα από τον υπέρβαρο «φίλαθλο», ο οποίος έχει ενσωματωθεί στον καναπέ του από τις ατέλειωτες ώρες ποδοσφαιρικής τηλεθέασης. Ακόμη και ιερείς, ακόμη και Ιεράρχες, ακόμη και Πνευματικοί θα σχολιαστούν από ζηλωτές πιστούς, που αντί να μιλούν ως τέκνα συνεπούς πνευματικής ζωής, προσευχής και στοιχειώδους θεολογικής σπουδής, έχουν κατακτήσει έρμιαια συνθηματολόγων και κάποτε καλοπροαίρετων, συχνά όμως υποχθόνιων σκοπιμοτήτων, κάνοντας χρήση του χειρίστου στοιχείων του κοσμικού λεξιλογίου.

Το βέβαιον είναι πως όποιος τολμήσει να εισέλθει με καλή προαίρεση, επιχειρήματα και πνεύμα διαλόγου στο πεδίο του διαδικτυακού σχολιασμού, θα αντιληφθεί σύντομα πως εισέρχεται σε μια νέου τύπου αρένα, όπου οι κραυγές αποτελούν τον κανόνα και η χλευαστική ακύρωση δημιουργεί προσβολή και πόνο ανάλογων του πιο βιαίου μπούλινγκ.

Το κακό όμως δεν σταματά εδώ: Όταν η ατμόσφαιρα αυτή δηλητηριάζει τους επί τρεις και τέσσερεις και πέντε ώρες την ημέρα χρήστες του Ίντερνετ, η μια ώρα αληθινής ζωής στους δρόμους, στα μαγαζιά στο γήπεδο ή και σε μια κοινωνική εκδήλωση είναι αδύνατον να μην επηρεαστεί. Γι' αυτό και η αγένεια, το θράσος και η κώφωση στην αντίθετη γνώμη έχουν γίνει πλέον οι σύγχρονοι τύραννοι, απείρως ισχυρό-

τεροι και τρομακτικότεροι από το στυγνότερο φασιστικό καθεστώς του παρελθόντος.

Έτσι, οι ευγενείς, οι ήπιοι και οι μειλίχιοι άνθρωποι εξαφανίζονται σιγά σιγά, κάνοντας την ορφάνια και την οδύνη μας ακόμη πικρότερη. Μια φωνή, που δεν ξέρεις αν πρόκειται για φωνή Θεού ή Πειρασμού ακούγεται όλο και συχνότερα στις ήπιες ψυχές:

«Αποσύρου, εξαφανίζου, μη δίνεις στόχο, μη μιλάς, φεύγε και σώζου»

Οι νέες αυτές συμπεριφορές, οι αχαλίνωτες και αδίστακτες, δεν αντιμετωπίζονται, ούτε με κανόνες, ούτε με διατάξεις, ούτε με κηρύγματα. Αποτελούν πρόβλημα πνευματικής και αισθητικής καλλιέργειας. Μέρα με τη μέρα, νέοι τύποι πνευματικής και ποιμαντικής αντιμετώπισης ανακύπτουν, καθώς νέου τύπου «αμαρτήματα», παμπάλαια και συγχρόνως πρωτόγνωρα, πολιορκούν την ύπαρξή μας και την κοινωνική μας ζωή: Μπορεί η κατάκριση να αποτελεί θανάσιμο αμάρτημα, πρέπει όμως πλέον σιγά σιγά να επεκταθεί και το επιπόλαιο like ή share της κάθε ασκήμιας του σχολιασμού ενός ανώνυμου σχολιαστή. Μπορεί ο θυμός να αποτελεί βαρύτερη πνευματική εκτροπή, όταν κατευθύνεται με μίσος και φθόνο εναντίον του συνανθρώπου, πρέπει όμως να επεκταθεί και στο πλημμυρισμένα από όξος και χολή σχόλια επί δικαίων και αδίκων. Μπορεί η σωφροσύνη να αποτελεί κορυφαίο ζητούμενο της πνευματικής ζωής, πρέπει όμως να φτάσει μέχρις άκρης δακτύλων, ώστε

η ντροπή και η συστολή, η αυτομεμψία και η αγάπη να εμποδίζουν τα δάκτυλα να πληκτρολογούν ό,τι «κατεβάζει» ο εμπάθης νους και η εσκοτισμένη καρδιά.

Και ίσως η νηστεία, η ευλογημένη νηστεία Τετάρτης και Παρασκευής, Σαρακοστής Μεγάλης και μικρής, να πρέπει να επεκταθεί σε νηστεία χρήσεως των μέσων, έστω και κάποιες μέρες, κάποιες ώρες της εβδομάδος. Αν και πολύ φοβάμαι πως είναι πλέον ευκολότερο να πείσεις εφήβους, νέους και δυστυχώς ενήλικες πολλών ηλικιών να εφαρμόσουν επταήμερη αλάδωτη νηστεία από το να στερηθούν έστω και μια ώρα το κινητό.

Μια άμεση, πρώτων βοηθειών συμβουλή θα μπορούσε να απευθύνεται από κάθε σώφρονα άνθρωπο, από κάθε γονιό, από κάθε Πνευματικό:

«Παιδί μου, φίλε μου, αδελφέ μου, ό, τι λες και ό,τι πληκτρολογείς προχώρησέ το μόνον εάν είσαι βέβαιος πως αυτόν, προς τον οποίον απευθύνεσαι και για το οποίον μιλάς, αν βρισκόταν εδώ μπροστά σου, θα μπορούσες να τον κοιτάξεις στα μάτια χωρίς ντροπή».

Μήπως είναι αργά; Μήπως όλα μοιάζουν μάταια; Επειδή λοιπόν, μέγιστο των αμαρτημάτων είναι η απελπισία και η απόγνωση, ιδού πεδίο δόξης λαμπρόν νέου τύπου πνευματικών κατορθωμάτων, σε νέες αρένες ανθρωποφαγίας, όπου η αγιότητα θα δείξει ξανά τη δύναμη της, ως προερχόμενη από Πηγή ισχύος αγάπης, κοντά στην οποία ακόμη και τα θηρία ημερεύουν, ακόμη ακόμη και το αγριότερο των θηρίων:

Ο ξεκομμένος από την αγάπη και την ευλογημένη ντροπή άνθρωπος. Και πλέον, ο διαδικτυακός άνθρωπος.

Εμείς... και τα παιδιά μας, για των οποίων την εξαγρίωση φέρουμε ακέραιη την ευθύνη._